

Een beter PE-stelsel

Executive summary

De samenwerkende brancheorganisaties voor financieel dienstverleners willen een wettelijk vakbekwaamheidsstelsel dat aantoonbaar bijdraagt aan:

- ◆ Borging van de vakbekwaamheid,
- ◆ Bevordering van de integriteit en
- ◆ Verhoging van de adviesvaardigheden

Een PE-urensysteem is vanuit dat opzicht veel effectiever dan PE-examinering, want:

1. EEN PE-URENSYSTEEM BORGT DE ACTUELE KENNIS BETER

Permanente Educatie (PE) betekent 'altijd leren'. Een goed PE-stelsel behoort dan ook een prikkel te geven om actuele kennis op te doen en te onderhouden. De financiële dienstverleners moeten in staat gesteld worden om permanent op de hoogte te zijn van actuele omwikkelingen. Te voorzien is dat centraal examineren van de PE over een periode van drie jaar, door de bijbehorende procedures, alleen mogelijk is als oude kennis - en mogelijk zelfs achterhaalde kennis - getoetst wordt.

Een financieel dienstverlener moet de mogelijkheid hebben om voor hem relevante onderwerpen te volgen op het moment dat die zich voordoen. Het uit andere beroepsgroepen bekende PE-urensysteem maakt dat mogelijk. Het driejaarlijkse PE-examen daarentegen zal leiden tot uitstelgedrag tot net voor het examen en zodoende niet bijdragen aan de borging van actuele kennis.

2. EEN PE-URENSYSTEEM HOUDT ADVIES VOOR DE CONSUMENT BETAALBAAR

De financieel dienstverlener zal, als ondernemer, de kosten voor PE moeten doorberekenen aan de consument. Naast de opleidingen en trainingen die men volgt voor de eigen professionaliteit zal men examentrainingen gaan volgen omdat men zeker wil stellen dat men slaagt.

3. EEN PE-URENSYSTEEM VOLDOET VEEL BETER AAN EUROPESE VOORSTELLEN

Het invoeren van een PE-urensysteem sluit ook beter aan bij het voorstel van de Europese toezichthouder EIOPA. De toezichthouder stelt een verplichting van een aantal aantoonbare studie-uren per periode voor.

4. OBJECTIVITEIT EN KWALITEIT PE-URENSYSTEEM IS GOED TE BEWAKEN

De samenwerkende brancheorganisaties zijn voor een objectief en kwalitatief PE-urensysteem, dat goed te bewaken en controleren is via de bijbehorende randvoorwaarden zoals:

- centrale accreditatie;
- centrale registratie;
- kwaliteitsbewaking; en controlemogelijkheid door de toezichthouder.

Inleiding

De gezamenlijke brancheorganisaties van financiële dienstverleners steunen het streven van de Minister om de vakbekwaamheid te borgen, de adviesvaardigheden te verhogen en de integriteit van de branche te bevorderen. Zo steunen wij de doorgevoerde scherpere regelgeving, dat vanaf 2014 alle medewerkers van een financieel dienstverlener die klanten adviseren over een financieel product of financiële dienst nu zelf persoonlijk de vereiste diploma's moeten hebben. Dit is een terechte aanscherping van het niveau van vakbekwaamheid, omdat geen enkele adviseur nog onder de verantwoordelijkheid van het bedrijf (bijvoorbeeld via de vakbekwaamheid van de feitelijk leider klanten mag adviseren). We zijn daarnaast een groot voorstander van het borgen van een doorlopend hoog niveau aan vakbekwaamheid via een wettelijk systeem van verplichte permanente educatie.

Waar wij uw aandacht voor vragen is de wijze waarop de Minister de permanente educatie via examens inricht.

Wij zijn een voorstander van een PE-urensystematiek, waarbij de adviseur die zijn diploma's heeft behaald, gericht in staat wordt gesteld zijn kennis en vaardigheden te verbeteren en actueel te houden. Een dergelijk systeem is in meerdere beroepsgroepen al een bewezen, werkbaar en effectief concept. Voorbeelden zijn artsen, accountants, gemeentelijke belasting- en WOZ ambtenaren en nog vele andere beroepsgroepen.

Een PE-urensysteem heeft een aantal wezenlijke voordelen ten opzichte van de nu voorgestelde PE-examens. Het PE-urensysteem prikkelt tot het actueel onderhouden van kennis. Het examen beloont uitstelgedrag. Het PE-urensysteem is eenvoudiger, aantrekkelijker en werkt juist kwaliteitsverhogend. Het is goed voor de consument, goed voor de duurzaamheid van zorgvuldig opgebouwde relaties met die consument en goed voor de continuïteit van het advieskantoor. In een PE-urensysteem is ruimte voor de persoonlijke ontwikkeling op de terreinen integriteit en adviesvaardigheid. Bovendien ligt het in lijn met alle Europese ontwikkelingen.

Zoals nu bij wet is geregeld, wordt op 1 januari 2014 op grond van de gewijzigde Wet Financieel Toezicht (Wft) een nieuw vakbekwaamheidsstelsel van kracht, waarbij financieel adviseurs voor alle onderdelen van hun (nieuw te verwerven) adviesdiploma's elke drie jaar PE-examens moeten afleggen. Voor nagenoeg alle financieel adviseurs betekent dit dat zij elk jaar meerdere PE-examens moeten afleggen om hun adviesbevoegdheid te behouden.

Deze PE-examens leiden echter niet tot een verhoging van de vakbekwaamheid of een betere actualisering daarvan. Integendeel: het is een oplossing die alleen op papier werkt, maar in de praktijk leidt tot een aantoonbare verlaging van het vakbekwaamheidsniveau in de branche. En dat gaat dan gepaard met aanmerkelijk hogere kosten. Zowel de consument als de bedrijfstak is daarbij niet gebaat.

In dit visiedocument wordt uitgelegd waarom een PE-urensystematiek beter werkt dan de voorgestelde PE-examens voor het borgen en actueel houden van de vakbekwaamheid in de financiële dienstverlening. In tegenstelling tot de PE-examens heeft het PE-urensysteem zijn waarde in de praktijk al ruimschoots bewezen.

In dit visiedocument lichten wij toe;

- waarom PE urensysteem beter de actuele kennis borgt
- waarom PE urensysteem leidt tot meer verdieping en specialisatie
- waarom PE urensysteem leidt tot een kwalitatief betere financiële dienstverlening
- waarom het PE-urensysteem veel beter voldoet
- wat de randvoorwaarden voor een PE-urensysteem zijn.

PE-urensysteem borgt actuele kennis beter

Met een PE-urensystematiek kan de financiële dienstverlener kiezen uit een breed aanbod van actuele en relevante PE opleidingen. Men kan gericht een keuze maken voor de actuele ontwikkelingen die aansluiten bij de opleidingsbehoeften die als relevant en urgent ervaren worden om permanent vakbekwaam te zijn.

PE-examens daarentegen sluiten naar hun aard aan bij het verleden. PE-examens lopen altijd achter bij de actualiteit; meestal méér dan een vol jaar en soms zelfs vier jaar! Dat komt omdat tussen het moment dat nieuwe kennis actueel wordt (en dus relevant is voor de adviseur en consument) en het moment dat deze kan worden getoetst een dermate lange periode ligt, dat van enige actualiteit op het moment van toetsing geen sprake is.

Die lange periode wordt veroorzaakt door de procedure die moet worden doorlopen, voordat een nieuw onderwerp in de PE-examens is opgenomen. Die procedure is als volgt:

- De nieuwe ontwikkeling moet zich voordoen;
- De ontwikkeling wordt gesignaleerd door een commissie onder toezicht van het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (een adviesorgaan van de minister van Financiën);

- Deze commissie neemt de ontwikkeling op in een voorlopige lijst met PE-onderwerpen;
- Periodiek legt het CDFD deze voorlopige lijst ter consultatie voor aan de markt;
- Na de consultatieperiode besluit het CDFD tot een definitieve lijst, verwerkt deze in concept in de exameneisen (toetstermen) en stuurt deze gewijzigde toetstermen als 'advies' aan de minister;
- De minister neemt het advies over en publiceert de nieuwe toetstermen in de Staatcourant;
- Na publicatie kunnen op basis van deze toetstermen nieuwe of aanvullende examenvragen worden ontwikkeld, vastgesteld en opgenomen in de centrale examenvragenbank;
- Aansluitend kunnen PE-examens worden afgenomen.

Het is duidelijk dat deze procedure zoveel tijd vergt dat, ook al zou deze nog op onderdelen worden versneld, van enige actualiteit al lang geen sprake meer is tegen de tijd dat de adviseur een PE-examen maakt. Met een voorbeeld is dit te illustreren.

Voorbeeld 1:

Op 1 januari 2014 wordt het nieuwe vakbekwaamheidsstelsel, met nieuwe exameneisen, van kracht. Op dat moment treedt ook een belangrijke fiscale wijziging cq. bezuinigingsmaatregel in werking. Alle wijzigingen in wet- en regelgeving die op 1 januari 2014 van kracht worden, zitten NIET in de nieuwe exameneisen verwerkt. Begrijpelijk, want die wijzigingen zijn nu nog niet bekend. Vanaf het moment dat die wijzigingen van kracht worden, worden deze volgens bovenstaande procedure verzameld, geconsulteerd, geadviseerd, definitief vastgesteld en verwerkt in examenvragen.

Deze geactualiseerde examenvragen mogen echter NIET voor 1 juli 2015 in examens worden verwerkt. Dat komt omdat de toetstermen voor alle PE-examens tot 1 juli 2015 nog dit jaar (2013) worden vastgesteld en gepubliceerd. Nieuwe regelgeving, die op 1 januari 2014 van kracht wordt, wordt dus pas op zijn vroegst op 1 juli 2015 in een PE-examen opgenomen.

PE-examens toetsen dus per definitie gedateerde vakkennis. Bij snel wijzigende onderwerpen (fiscale, sociale wetgeving, maar ook bepaalde marktontwikkelingen) zijn deze onderwerpen al verouderd, nog vóórdat deze in een PE-examen zijn opgenomen. Ze kunnen zelfs strijdig zijn met de dan alweer gewijzigde wet- en regelgeving. De gedachte dat een PE-examen kan bijdragen aan de verhoging van de actuele vakbekwaamheid is daarmee een illusie.

Het belang van **actuele** vakbekwaamheid staat buiten twijfel. Ook voor financiële dienstverleners zelf. Een belangrijk en niet te onderschatten aspect is het feit dat medewerkers die klanten adviseren de actuele ontwikkelingen aantoonbaar moeten bijhouden als algemene vakbekwaamheidseis. De AFM houdt toezicht op het realtime vakbekwaam zijn van de adviseurs. Bij een PE-urensystematiek kan de financiële dienstverlener de ontwikkeling van zijn kennis en vaardigheden bij uitstek doen aansluiten bij relevante ontwikkelingen op het moment dat zij actueel zijn.

De verplichte driejaarlijkse PE-examens toetsen actuele vakbekwaamheid zoals gezegd pas jaren later, waardoor vaak inmiddels verouderde kennis weer geleerd moet worden, uitsluitend om het examen te halen. In het beste geval is het gevolg een zinloze investering in het actualiseren van reeds verouderde kennis. Zorgelijker is het dat dit systeem geen prikkel bevat om kennis actueel te onderhouden, maar dat juist uitstelgedrag beloond wordt. Verder mag het duidelijk zijn dat het toetsen van verouderde kennis, daar waar men al actueel op de hoogte is, tot onnodige verwarring tijdens (de voorbereiding van) examens leidt.

Kortom, het is utopie te veronderstellen dat een PE-examen actuele kennis toetst én dat het bijhouden van de actuele ontwikkelingen voldoende is om het examen te behalen.

De bedrijfsmatige impact van niet slagen is overduidelijk enorm. Het is dan ook verbazingwekkend dat dit geheel onvoldoende gewicht in de schaal heeft gelegd. Denk bijvoorbeeld aan belangrijke juridische kwesties die in het geheel niet zijn behandeld.

- ♦ Moet een verloren gegane AFM-vergunning weer opnieuw aangevraagd worden met alle kosten van dien?
- ♦ In hoeverre kan een financieel adviseur nog verantwoordelijk worden gesteld voor schade als de wetgever hem/haar verbiedt te adviseren/bemiddelen/beheren?
- ♦ Waar kan een consument schade claimen als een advieskantoor niet meer mag adviseren, bemiddelen, beheren en er gaan allerlei zaken mis?
- ♦ Stoppen na het verlies van een of meer diploma's voor kantoren met één adviseur ook direct alle financiële verplichtingen zoals de kosten voor de AFM, KiFiD en de beroepsaansprakelijkheidsverzekering totdat het diploma weer is gehaald?
- ♦ Vervalt mogelijk het klantrecht bij het verlies van diploma bij kantoren met één adviseur, waardoor verzekeraars met één druk op de knop alle klanten kunnen overnemen?
- ♦ Kan de organisatie die de centrale databank van examenvragen beheert ook aansprakelijk worden gesteld voor alle schade die het gevolg is van ondoordachte of foute examenvragen, waardoor advieskantoren onterecht hun diploma kwijt raken.

Bovenstaande vragen illustreren dat de PE-examens zo belangrijk worden voor de continuïteit van een advieskantoor, dat dit ten koste gaat van vrijwillige educatie ter specialisatie of verdere verdieping van de eigen professionaliteit. Alles draait om het papiertje, niet om de klant.

PE-urensysteem houdt advies voor de consument betaalbaar

De nieuwe vakbekwaamheidsregels zullen per 2014 leiden tot fors hogere kosten voor financiële dienstverleners.

Marktschets

Het register van de AFM (peildatum 2010) bevat 8.913 bedrijven met een vergunning om te adviseren en/of bemiddelen in financiële producten (schade, leven, pensioen, consumptief krediet en hypothecair krediet). Hiervan hebben er 8.475 een vergunning om te bemiddelen

en/of adviseren in levensverzekeringen en 7.362 een vergunning om te bemiddelen en/o adviseren voor hypothecaire kredieten.

Het merendeel van de bedrijven is klein: de helft telt minder dan twee voltijdsbanen, 84% minder dan vijf (SEO Economisch onderzoek – Evaluatie provisieregels complexe producten 2010).

Kosten examens én kosten examentraining

De regering heeft aangegeven dat het lastig is om de kosten voor het afleggen van een examen in te schatten. Gesteld is dat de prijs van een examen zal bestaan uit een kostendekkend gedeelte wat van overheidswege in rekening wordt gebracht (vergoeding voor de werkzaamheden voor beheerder Dienst Uitvoering Onderwijs, DUO, en de kosten van databank en content) en een opslag vanuit de exameninstututen. Verwacht wordt dat de prijs van een examen vanuit de overheid maximaal enkele tientallen euro's zal kosten en dat niet alle adviseurs voor alle beroepskwalificaties examens gaan doen.

De regering verwacht verder dat adviseurs zich noodzakelijkerwijs gaan specialiseren in een of twee beroepskwalificaties, waarbij de consument waar nodig zal worden doorverwezen naar een relevante andere specialist'.

Duidelijk is op voorhand dat de kosten per examen in ieder geval met enkele tientallen euro's gaan stijgen ten opzichte van de vrijwillig af te leggen examens die mogelijk waren vóór 2014 op basis van de oude vakbekwaamheidsregelgeving.

Het actueel houden van de PE betekent nog niet automatisch dat een adviseur ook voorbereid is op het afleggen van een examen zoals het kabinet veronderstelt. Zonder examentraining (zelfstudie, e-learning of klassikaal) zal het praktisch onmogelijk zijn om examens te behalen. Kortom; iedereen gaat examentrainingen volgen. Al is het maar uit onzekerheid. Het mag duidelijk zijn dat ook hierdoor de financiële kosten stijgen.

Specialisatie

Uit de wijze waarop de markt is opgebouwd is duidelijk af te leiden dat specialisatie binnen het bedrijf lastig wordt. Feit is dat de eigenaar altijd zelf ook zijn diploma's zal moeten hebben en de PE zal moeten bijhouden. Doet hij dat niet, dan wordt hij voor bepaalde beroepskwalificaties afhankelijk van medewerkers, die ieder moment kunnen vertrekken, waardoor het bedrijf de vergunning voor die beroepskwalificatie zal verliezen.

Verdere specialisatie van een gemiddeld assurantiebedrijf is naar onze mening niet echt te verwachten. Een consument zal een totaal pakket aan dienstverlening verwachten. Het is daarbij niet logisch dat een consument dan voor diverse diensten naar adviseurs van verschillende (gespecialiseerde) financiële dienstverleners zal willen gaan. Los van het feit dat dit zeker niet de keuze van de consument zal zijn, zal het voor hem ook duurder zijn.

Specialisatie past ook niet in de ontwikkelingen in het kader van het provisieverbod. Een gevolg van het provisieverbod is dat het voor een consument - veel meer dan voor die tijd - voordelen heeft om totaalrelatie te worden bij een financieel intermediair. Met een consument worden afspraken gemaakt bijvoorbeeld in het kader service-abonnementen. Het kan vanuit dat oogpunt voor hem ook veel interessanter zijn om alles bij een intermediair onder te brengen.

Een PE-urensysteem voldoet veel beter

De PE-urensystematiek die wij voorstaan is een wereldwijd beproefd concept, de overheid maakt er zelf gebruik van m.b.t. belasting- en WOZ-inspecteurs.

Het voorgestelde systeem met een wettelijk verplichte periodieke PE-examens kent voor de praktijk louter nadelen. Het lijkt geen toeval dat een dergelijk systeem **nergens ter wereld** bestaat. Ook dat is geen goede reden om het in Nederland te gaan uitproberen.

Het is ook geen toeval dat ALLE min of meer vergelijkbare beroepsgroepen, waarvoor een systeem van permanente educatie verplicht is, een PE-urensysteem hebben.

Ook de Europese toezichthouder voor de financiële markten, EIOPA, heeft recent voorgesteld om in alle lidstaten van de EU een dergelijk stelsel in te voeren.

EIOPA stelt daarbij voor financieel dienstverleners, en dus ook financieel adviseurs, een minimumverplichting van 30 aantoonbare studie-uren per periode van drie jaar op te leggen (of een evenredige eis per jaar). Dit betekent concreet: ten minste 10 aantoonbare studie-uren per jaar.

Elke financieel adviseur kan in een dergelijk systeem zijn/haar studie-uren laten aansluiten op de relevante vakgebieden. Hierbij gelden de volgende randvoorwaarden:

- ♦ Het moet gaan om studie die de vakbekwaamheid vergroot (bijv. verdere specialisatie of specifieke adviesvaardigheden);
- ♦ De studie-inspanning moet voor de toezichthouder aantoonbaar kunnen worden gemaakt (bewijsplicht). Bij een rechtspersoon geldt deze bewijsplicht voor de vergunninghouder die moet aantonen dat al zijn adviserende medewerkers aan deze PE-eis voldoen;
- ♦ Het gaat om een minimumverplichting en niet om een maximum: het ontslaat de financieel dienstverlener niet van de (bestaande) verplichting om ten minste actueel vakbekwaam te zijn in de werkzaamheden die hij/zij daadwerkelijk verricht.

De randvoorwaarden voor een PE-urensysteem

Als voordeel van een systeem met PE-examens wordt genoemd dat het objectief, voor iedereen gelijk en daarmee betrouwbaar zou zijn. Maar wat is de waarde van die objectiviteit als een belangrijk deel van de getoetste kennis verouderd is? Daar schiet de consument niets mee op. Een consument verwacht juist een vooruitziende blik van de adviseur. Daarin ligt de werkelijk toegevoegde waarde van advies. Niet in het toetsen van kennis die al verouderd is.

Om de objectiviteit en kwaliteit van een PE-urensysteem te kunnen bewaken zijn een aantal randvoorwaarden noodzakelijk. Ook daarvoor is binnen en buiten de financiële dienstverlening en binnen en buiten Nederland ruime ervaring opgebouwd, die aantoont dat een dergelijk stelsel ook echt het beoogde resultaat oplevert.

Gedacht moet worden aan:

- ♦ Een centrale accreditatieverlenende organisatie. Bijvoorbeeld AFM of CDFD
- ♦ Deze organisatie kan accreditatie verlenen aan organisaties die PE-activiteiten willen gaan organiseren (en deze accreditatie eventueel weer intrekken)
- ♦ Kwaliteit/betrouwbaarheid en integriteit van de organisatie
- ♦ Voorschriften voor de registratie en aanwezigheid van deelnemers
- ♦ Soorten onderwerpen van de permanente educatie, niveau, kwaliteit docenten e.d.
- ♦ Kwaliteitsbewaking
- ♦ Afgifte van certificaten met uuraanduiding
- ♦ Controlemogelijkheid, waaronder bezoekrecht van de toezichthouder
- ♦ Evaluatieverplichting

Voorbeelden van uitgewerkte accreditatiesystemen met kwaliteitswaarborgen zijn ruimschoots voorhanden. Deze kunnen in zeer korte tijd specifiek worden gemaakt voor de financiële dienstverlening.

Een dergelijk systeem kan ook naadloos aansluiten op een door de Minister voorgestaan registratiesysteem op persoonsniveau van medewerkers van financiële dienstverleners.

Tot besluit

Het moge duidelijk zijn dat wij als gezamenlijke brancheverenigingen voorstanders zijn van kwalitatief hoogwaardige en integere advisering. Wij zijn dan ook voorstander van een wettelijk vakbekwaamheidssysteem dat dit stimuleert en borgt.

Wij zijn er ook een voorstander van om deze borging van kennis en vaardigheden te faciliteren op een wijze die zich door de jaren heen al voor andere beroepsgroepen heeft bewezen. Wij zijn er ook voorstander van om bij het borgen van de vakbekwaamheid aan te sluiten bij de ontwikkelingen in Europa. In de wetgevingsbrief van de AFM (van 20 juni 2013) aan de Minister van Financiën wordt hier ook **nadrukkelijk** naar verwezen.

Wij zijn echter een tegenstander van een ongebruikelijk, onbeproefd systeem, dat in de praktijk niet zal bijdragen om de geformuleerde doelstellingen te halen en dat grote risico's met zich meebrengt in de continuïteit van dienstverlening aan de klanten.

Gelet op het bovenstaande vertrouwen de gezamenlijke brancheorganisaties erop dat u als Kamerlid uw verantwoordelijkheid in dit dossier ziet en tijdig de huidige plannen bijstuurt en omvormt naar het breed geaccepteerde en beproefde PE-urensysteem.

Vertrouwende u hiermede van dienst te zijn.

Met vriendelijke groet,
De gezamenlijke brancheorganisaties

Adfiz, CFD, NVF, NVGA, OvFD

Samenvatting

Voorwaarde	Puntensysteem	Examen
Prikkelt tot realtime actueel onderhouden van kennis	++	--
Sluit aan bij europa	++	--
Is beproefd en bewezen	++	--
Sluit aan bij actualiteit	++	--
Is relevant voor dienstverlening/klantbediening	++	0
Geen discontinuïteit	+	-
Bevordert instroom in het vak	0	--
Stimuleert verbreding en verdieping	+	--
Kwaliteitsverhogend	++	--
Motiverend	++	-
Persoonlijke ontwikkeling integriteit en vaardigheden	+	-
KOSTEN	-	-
Waarborg aansluiting noodzakelijke vakbekwaamheidsbehoeften	+	-
Controleerbaar	+	++